

Funktionshinderinspektör

ÅRSRAPPORT – AVSER VERKSAMHETSÅR 2007

INSPEKTÖRER
Lena Tengvall
Ann-Kristin Sandebjer

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund	3
1.1	Beskrivning av inspektörsuppdraget	3
1.2	Mål och syfte	3
1.3	Förutsättningar för uppdraget	3
1.4	Styrdokument	4
1.5	Nulägesbeskrivning	5
2.	Planeringsarbete	6
2.1	Uppbyggnad av funktionshinderinspektörstjänsten	6
3.	Kvalitetsarbete	7
3.1	Struktur och metodik	7
3.2	Uppläggning av granskningsarbetet	7
3.3	Kvalitetsutveckling i uppdraget	7
4.	Rapportering	8
4.1	Rutiner för rapportering	8
5.	Planering 2008	8
5.1	Kommande inspektion	8
6.	Bilagor(2st.)	9

1. BAKGRUND

1.1 Beskrivning av inspektörsuppdraget

I enlighet med beslut den 2007-05-02 i Kommunstyrelsen inrättades två tjänster som funktionshinderinspektörer (Fui) med uppgift att granska och inspektera verksamheter inom funktionshinderområdet. Uppdraget avser insatser för personer i alla åldersgrupper med såväl psykiska som fysiska funktionsnedsättningar i Stockholms stad. Granskningen avser insatser enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Inspektionerna ska främst inriktas på en specifik verksamhetsform i taget inom hela staden. Vid konstaterade brister ska inspektörerna söka klarlägga var i processen orsaken finns och föreslå åtgärder för att förhindra en upprepning. Inom verksamhetsområdet pågår en mängd utvecklingsarbete och aktiviteter som i vissa fall inte når utanför den egna stadsdelen och funktionshinderinspektörernas uppgift är också att uppmärksamma och sprida goda exempel.

1.2 Mål och syfte

Att säkerställa kvaliteten i stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Syftet är att säkra en god kvalitetsutveckling, förstärka likställigheten och att främja den enskildes rätt till självbestämmande och delaktighet.

Bilaga 1. Instruktion för funktionshinderinspektörer

1.3 Förutsättningar för uppdraget

Enligt instruktion för funktionshinderinspektörer (Kfs 2007:8) ska inspektörernas granskning ha ett generellt brukarperspektiv. En förutsättning för detta och för att arbetet ska komma brukarna till maximal nytta är goda och välfungerande relationer med brukare och deras företrädare samt en aktiv dialog. Nära kontakter med aktuella brukarorganisationer genom handikappråden är också angeläget för uppdraget.

I lagtext och förarbeten till LSS beskrivs att insatser ska leda till goda levnadsförhållanden för målgruppen. Inspektörer kommer att sträva efter att lämna exempel på kvalitetsutveckling samt säkerställa delaktighet och helhet i den enskildes vardag.

Funktionshinderinspektörerna ska granska insatser riktade till alla åldersgrupper. Förslag till alternativa och kompletterande metoder för att kommunicera med de berörda brukarna och deras företrädare kommer vid behov att tas fram. För att uppmärksamma

gränsdragningsfrågor och gemensam metodutveckling kommer inspektörerna att ha löpande kontakt med äldreomsorgs- och skolinspektörer.

1.4 Styrdokument

För granskningsarbetet ska funktionshinderinspektörerna ta fram manualer och kvalitetskriterier som vilar på följande lagar och styrdokument:

Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken

Riksdagen antog år 2000 handlingsplanen, kallad ”*Från patient till medborgare*”, som tar sin utgångspunkt från FN’ s 22 standardregler där människor med funktionsnedsättning ska tillförsäkras full delaktighet och jämlikhet. Sverige har förbundit sig att följa dessa regler och den nationella handlingsplanen anger de tre viktigaste målen för den svenska handikappolitiken:

- En samhällsgemenskap med mångfald som grund
- Att samhället utformas så att människor i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhället.
- Jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Stockholms stads handikappolitiska inriktningsmål

- Stadens nämnder och styrelser ska skaffa sig kunskap om levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. Inventeringar och kartläggning om verksamheternas tillgänglighet och kvalitet ska ligga till grund för nämndernas/styrelsernas verksamhetsplanering.
- Nämnder och styrelser ska följa upp effekter av genomförda förändringar och på vilket sätt dessa påverkar levnadsförhållanden för människor med funktionsnedsättning.

Bärande principer enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

En av de bärande principerna i LSS är full delaktighet och jämlikhet. För att uppnå detta krävs kontinuerlig kvalitetsutveckling som innebär att man måste skapa rutiner och arbetssätt som eliminerar brister och säkerställer att stödet som erbjuds uppfyller ställda krav. Följande principer skall ligga till grund för alla insatser inom lagens verksamhetsområde:

5 § Verksamhet enligt denna lag skall främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som anges i 1 § LSS. Målet skall vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

6 § Verksamheten enligt denna lag skall vara av god kvalitet och bedrivas i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. För verksamheten enligt denna lag skall det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad skall kunna ges. Lag (2005:125).

7 § Den enskilde skall genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna skall vara varaktiga och samordnade. De skall anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärka deras förmåga att leva ett självständigt liv. Lag (2005:12)

Socialtjänstlagen (SoL), socialtjänstens mål, 1 kap

1 § Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlikhet i levnadsvillkor
- aktiva deltagande i samhällslivet

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra människors självbestämmanderätt och integritet.

3 kap. Socialnämndens uppgifter

3 § Insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet. För utförandet av socialnämndens uppgifter skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

5 kap. Särskilda bestämmelser för olika grupper

Människor med funktionshinder

7 § Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra.

Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd.

Kommunen skall inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av sådana svårigheter som avses i första stycket behöver ett sådant boende.

8 § Socialnämnden skall göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med fysiska och psykiska funktionshinder samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på dessa områden. Kommunen skall planera sina insatser för människor med fysiska och psykiska funktionshinder. I planeringen skall kommunen samverka med landstinget samt andra samhällsorgan och organisationer.

Kommunfullmäktiges mål 2008 för funktionshinderområdet

- Stockholmarna ska erbjudas ökad valfrihet och mångfald
- Kvaliteten inom stadens omsorgsverksamhet ska öka – trygghet, värdighet och inflytande ska prägla hela omsorgen.

1.5 Nulägesbeskrivning

Stockholms stad består av 14 stadsdelsnämnder som varierar i storlek och befolkningssammansättning. Behoven hos målgruppen personer med funktionsnedsättning kan variera mycket, såväl inom som mellan stadsdelsområden i staden. Stöd och insatser kan ges från skilda verksamhetsområden och organiseras på

olika sätt inom staden. I vissa stadsdelar är all funktionshinderverksamhet samorganiserad och i vissa återfinns socialpsykiatri inom individ- och familjeomsorgen.

Uppgifter från VP 2008 Socialtjänstnämnden, Omsorgen om personer med funktionsnedsättning
Verksamheten omfattar stöd och service, till stora delar enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), till personer som oftast har behov som kvarstår hela livet men kan variera under livscykeln. Kostnaden för verksamhetsområdet beräknas 2007 uppgå till 2 135 mnkr och omfattar ca 7 700 personer. Stöd och service ges i form av t.ex. bostad med särskild service, daglig verksamhet och personlig assistans. I tabell nedan redovisas de olika verksamhetsdelarnas kostnader i procent av totalkostnaden.

Insatstyper anges i %

Vuxenboende	40	Barnboende	10
Daglig verksamhet	18	Personlig assistans	12
Hemtjänst	9	Övergripande	5
Övrigt stöd och service	6		

Uppgifter från VP 2008 Socialtjänstnämnden, Socialpsykiatri

Cirka 3 000 psykiskt funktionshindrade har haft någon form av socialpsykiatrisk insats under ett år. Dessa utgör 6 promille av stadens befolkning 20 - 64 år. Det är en jämn könsfördelning bland de psykiskt funktionshindrade och närmare två tredjedelar av dem är i åldern 45 - 64 år. De unga, under 24 år, utgör ett 100-tal personer. Närmare 90 % av dem med psykiska funktionshinder är ensamstående. 6 % har hemmavarande barn under 18 år. Antalet barn kan uppskattas till ca 300. För verksamhetsområdet socialpsykiatri finns totalt i staden avsatt knappt 500 mnkr.

2. PLANERINGSARBETE

2.1 Uppbyggnad av funktionshinderinspektörstjänsten

De två tjänsterna som funktionshinderinspektörer för Stockholms stad inrättades under oktober månad år 2007, förmodligen de första i landet. Då funktionen är helt ny har den första tiden ägnats åt att hitta form och struktur för uppdraget. Nästa steg blir att utarbeta granskningsverktyg på ett så kvalitativt och funktionellt sätt som möjligt. De steg som tagits och kommer att tas för att driva arbetsprocessen framåt noteras i en aktivitetsplan. (Bilaga 2)

Bilaga 2. Aktivitetsplan

3. KVALITETSARBETE

3.1 Struktur och metodik.

Strukturen i inspektörsarbetet bygger på aktuell lagstiftning, studier av handikappolitiska program samt övergripande mål och riktlinjer. Avgörande begrepp som är av vikt för utformande av och innehåll i stöd och service till personer med funktionsnedsättning måste lyftas fram och prioriteras för att definiera vissa kvalitetsbegrepp, som t ex bemötande. Detta arbete kommer att ske i nära dialog med brukarna och deras företrädare.

För att säkerställa att inspektörsarbetet utförs så objektivt och enhetligt som möjligt kommer granskningsmanualer att utarbetas som vilar på ovanstående. Manualerna ger stöd och struktur för inspektörerna att arbeta på ett likvärdigt sätt oavsett verksamhet och stadsdel.

Innan ordinarie granskning ska påbörjas har inspektörerna fått erbjudande om att utföra en pilotgranskning vid Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning vilket ger tillfälle att vidareutveckla arbetssätt och manualer.

Arbetsätt och struktur kommer att utvärderas och anpassas kontinuerligt utifrån vunna erfarenheter från varje granskningsomgång.

3.2 Uppläggning av granskningsarbetet

Enligt instruktion för inspektörerna ska granskningen avse verksamheter som bedrivs enligt både SoL och LSS. Inspektionsplanerna är därför att genomföra parallella granskningar av liknande verksamhetsområden oavsett lagrum. Det kan t ex innebära att daglig verksamhet enligt LSS granskas samtidigt som sysselsättningsverksamhet enligt SoL. För att möjliggöra jämförelser mellan kvaliteten i olika individers insatser måste urvalet ske utifrån likartade vård- och omsorgsbehov oavsett målgrupp.

För att uppmärksamma likställigheten över staden kommer stadsdelar med olika socioekonomiska förutsättningar att sammanföras i samma granskningsomgång.

Funktionshinderinspektörerna kommer att vara observanta på och beakta genusperspektivet samt uppmärksamma etnicitetsfrågor vid samtliga inspektioner.

3.3 Kvalitetsutveckling i uppdraget

Eftersom funktionshinderinspektör är en helt ny funktion inom Stockholms stad är det nödvändigt att inhämta erfarenheter från närliggande uppdrag. I första hand har detta inneburit kontakter med äldreomsorgsinspektörer och skolinspektörer. Mellan nämnda funktioner kan gränsdragningsituationer uppstå vilket förutsätter regelbundna och nära samarbetskontakter.

Viktiga kontaktytor för uppdraget är även stadens revisorer, länsstyrelsen och socialstyrelsen i syfte att utbyta information och erfarenheter samt uppmärksamma viktiga utvecklings- och forskningsområden.

För att upprätthålla ett tydligt brukarperspektiv är kontinuerliga kontakter med brukare, handikappråd och intresseorganisationer nödvändiga. För att nå brukarnas företrädare, gode män och förvaltare, har kontakt etablerats med överförmyndarnämnden och godmansföreningen.

För att uppmärksamma aktuella frågeställningar hålls löpande diskussioner med nyckelpersoner inom funktionshinderområdet. Funktionshinderinspektörerna träffar regelbundet funktionshinderombudsmannen för att hitta former och gränssnitt för de olika uppdragen.

Inom ramen för uppdraget kommer nätverk för utvecklingsfrågor att bildas med strategiskt viktiga personer inom funktionshinderområdet.

4. RAPPORTERING

4.1 Rutiner för rapportering

Efter varje granskningsomgång kommer inspektörerna att ha en muntlig genomgång med berörd personal inom den aktuella verksamheten. Vid genomgången kommer utvecklingsområden att belysas och förslag på eventuella åtgärder diskuteras. Därefter kommer en skriftlig rapport att lämnas till ansvarig nämnd och till socialtjänstnämnden för kännedom. Socialtjänstnämnden godkänner rapporten och tar initiativ till spridning av goda exempel.

Årligen görs en sammanställning med en analys av samtliga inspektioner vilken delges socialtjänstnämnden och kommunstyrelsen samt kommunstyrelsens handikappråd.

Erfarenhet och synpunkter samt information som inspektörerna fått kännedom om under det gångna året ska ligga till grund för kommande års planering.

5. PLANERING 2008

5.1 Kommande inspektion

Inspektörerna har genom höstens arbete samt utifrån olika möten och diskussioner med såväl representanter för brukare som tjänstemän, kommit fram till att daglig verksamhet och sysselsättning skulle vara ett lämpligt område att inleda inspektionsarbetet med.

En pilotgranskning kommer under mars månad att genomföras vid Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning med stöd av tidigare äldreomsorgsinspektörer som numera är verksamma där.

6. BILAGOR

Bilaga 1: Instruktion för funktionshinderinspektör

Bilaga 2: Aktivitetsplan